

Szent Veronika himnusza Krisztus szentséges Arcáról

Üdvözlégy szentséges Arc, Teremtőnknek Arca,
Isten fénye árad szét tündökölve Rajta,
Fehérből szüzi hónál kendő tiszta gyolcsa,
melyen Szeretet jelét Veronika hordja.

Üdvözlégy Urunk Arca, boldogságos Képe,
Örök nagy Akaratnak csodálatos éke,
hulljon boldog szívekre ragyogó fény-kéve,
érzékünk gátlásai ne húzzanak mélyre.

Üdvözlégy tündöklő fény, bűnösöknek üdve,
Angyalok Királyának Arcáról ragyogsz le,
kegyelem újul benned szentek fényes tükre,
látásodra gyűlnek ég lelkei örökre.

Üdvözlégy keresztény hit erője, hatalma,
dőre eretnekséget tör hatalmad karja,
növelj annak érdemét, ki hitedet vallja,
Ki kenyérből király lész: Krisztus fényes Arca.

Üdvözlégy dicsőségünk, zord, kemény az élet,
törékeny és ingatag, eltűn, alig éled:
vezessen örök honba boldogságos Képed,
megláthassuk Arcodat, Urunk Krisztus Néked.

Üdvözlégy ó szent kendő, nagy csodától ékes,
édes vigasztalásunk, emléke szépséges
Krisztusnak, ki halandó testet vett, ó édes
igaz égi örömünk vezess boldog véghez.

Üdvözlégy szép üstökös, ősz hajnali csillag,
földi népek szemébe isteni fény virrad,
mely orvosság, s gyógyító, felüdítő illat,
védj romlástól: a világ oszlopai ingnak.

Üdvözlégy ó drágakő, igazgyöngynél ékesbb,
mennyei erényekkel tündököl szent fényed.
Nem festett és nem csiszolt kéz, de nem is
véselt:
csodás alkotása vagy örök Nagy Művészek.

Üdvözlégy ég pompája, Őt ragyogod vissza,
Kinek fényét az Idő soha be nem issza,
soha nem halványulhat sugara, mely tiszta,
Ég Királya alkotott, tévedést nem bírja.

Ártó romlást nem ismeresz, őrized épséged,
s amit a keresztények elhoznak Elébed
örömré váltod a gyászt, s jaját könnyezésnek;
Benned bizóknak add dús gyümölcsét békének.

Üdvözlégy világ éke, szentek fényes tükre,
látni óhajtanak ég lelkei nem szűnve,
vétkünknek szennyétől moss, ne hulljunk bűnbe,
s vezess boldogok közé tágas égi csürbe.

Kérünk, isteni kezed biztosan segítsen,
légy vigasztalásunk és italod üdítsen,
ártásunkra ne legyen soha ellenség sem,
s békés nyugalmat nyerjünk boldogokkal. Amen.

Latinból: Lengyel Rezső

Mária és a „predestináció”

Mély hódolattal hódol tehát a Boldogasszonynak az Egyház évezredes liturgiája, az egész világirodalom, zene és művészet! Ki hát ez a boldog Asszony? Micsoda kiváltságos és kiválasztott lélek? Hol van az a titokzatos forrás, melyből az ő kultusza árad kiapadhatatlanul? «Mikor kötötte a Szűz koszorúját, mikor szötte napsugárból ruháját? . . . Mert napsugár az ő kendője; ami fény, szín, vonal, rajz kerül ki a napsugárból virágra, madártollakra, lepkeszárnyakra, alkonyizásra, víztükrözésre, opálra, gyémántra, ebből van szöve kendője; benne pedig, szívében rejlik a tüzes, isteni élet melege. Minden napsugaras s királyi rajta: szépsége, termete, koszorúja, hatalma; úgy válik ki a létből, mint a csillagkoszorú az éjből». (Prohászka Ottokár: Elmékedések az Évangéliumról.)

S a Szeplőtelen Fogantatás miséjének szentleckéje mélységes távlatokat s roppant titkokat sejtet, amikor az ő nevében így válaszol:

«Kezdetben, mielőtt bármit is alkotott az Úr
Öröktől fogva rendelt engem,
Ős idők óta, még a föld előtt;
Nem voltak még tengerek, én már fogantattam,
Még nem törték elő a vízben dús források,
Még nem állottak a hegyek súlyos tömegükben,
A halmok előtt születtem;
Még nem teremtette meg a földet és a folyókat
És a földkerekség sarkait;
Amikor az eget fölállította, már ott voltam,
Amikor biztos törvénnyel sáncolta körül a mély-
ségeket;

Amikor az égboltozatot fölerősítette
És kimérte a vízforrásokat,

Amikor a tengert körülövényezte
És törvényt szabott a vizeknek,
Hogy át ne hágják határaikat,
Amikor a föld alapjait megvetette:
Ott voltam mellette . . . »

(Pld. 8, 22—30.)

Ime, ha szabad nagy teológusok merész kifejezését használnunk (B. H. Merkelbach O. P.: Mariologia), a *«predestináció»* borzongató misztériumára mutat az Irás! «Öröktől fogva rendelt engem az Úr . . . Nem voltak még mélységek, én már fogantattam . . . A halmok előtt születtem én». Útjait tehát előre kijelölte az Úr a földön! De nemcsak az övét, minden emberét! Mindnyájan bizonyos környezetbe, korba születünk, bizonyos hajlamokkal, tehetségekkel. Nem tőlünk függ, melyik nép, melyik század gyermeke vagyunk, nem tőlünk függ, milyen a vérmezsékletünk s milyen ösztönöket öröklünk. Ezt előre elrendelte nekünk az Isten. Ez a *katolikus predestináció!*

Az egyik ember tehát biborteremben születik, a másik nádviskóban, az egyikből király lesz, a másikkól koldus. De megtörténhetik, hogy a királyból földönfutó lesz s a koldusból dúsgazdag. Szóval a katolikus predestinációnak is vannak határai, úgyhogy bátran lehet vitatkozni abszolút voltáról. Mert még örökölt hajlamainkkal is küzdhetünk, sőt kell is küzdenünk, ha eltorzítanak jellemünket s amíg a terheltég a pathológia határát nem érinti. S bár sokszor gyógyíthatatlan esetekkel állunk szemben (született testi-lelki nyomorékok), a gyógyító tudománynak mégis mindig és mindent meg kell tennie leküzdésükre. Vannak viszont esetek, amikor hiábavaló minden erőfeszítésünk, szembeszállásunk a «sorssal»: kontárból sohasem lesz művész, Ady, Prohászka, Liszt csak egy van! Ez is predestináció!

Ám mindez nem mond ellene Isten jóságának! Mert örök boldogságunk, vagy boldogtalanságunk nincs sem királyi trónhoz, sem egészséghez, sem tehetséghez, sem valamely különleges vérmezséklethez kötve! Egyedül tőlünk függ! Mert azok a szerepek, miket Isten gondviselése kiosztott nekünk s az a század, amelybe beleállított minket, egészen jelentéktelen valami ama fontos kötelességünk mellett: hogyan töltjük be hivatásunkat, hogyan játszunk el szerepünket! Lehet a királyt is csapnivalóan alakítani és lehet koldus-condránkban is művészi ábrázolást nyújtani! S valljuk be, kissé egyhangú volna a világ, ha mind egyforma szerepeket kaptunk volna.

Megkapó szépen fejezi ki ezt a nagy igazságot Kis Szent Teréz is: Isten a föld virágos mezejét nem egyforma virágokkal szórta tele, nemcsak százszorszépet ültetett bele, rózsát is, liliomot is, jácintot is: mindegyik szép és kedves Előtte, mindegyiknek megvan a maga utánozhatatlan bája és illata s egyiknek sem szabad irigykednie a másikra . . . Bizony szomorú lett volna, ha

Isten szép virágoskertje csupa olyan útszélsáros bogáncsból állott volna, mint mi s hiányzott volna belőle a mi «Titokzatos Rózsánk», vagy akár csak a szűzek liliomai, vagy a vértanuk pálmái!

Ilyen értelemben kell hát vennünk az Irás célzásait a predestinációra. Mert a katolikus tanítás nem győzi hangsúlyozni: örök üdvösségre, vagy örök kárhozatra predestináció nincs! Isten «mindenkit» üdvözíteni akar, úgymond az Irás! Az üdvösség, vagy a kárhozat egyedül a mi érdemünktől, vagy érdemtelen-ségünktől függ s ettől függetlenül Isten senkit sem predestinál, mert ez az Isten jóságába vetett hitünket menthetetlenül összetörné! Az az Isten, Aki a mi akaratunktól függetlenül örök boldogságra, vagy boldogtalanságra rendelne minket, teljesen önkényes, igazságtalan, gonosz Isten volna, ilyen pedig nincs! Vagy van végtelen Jóság, Igazság, Szeretet, vagyis Isten, vagy inkább atheisták leszünk, de más Istenben hinni nem tudunk!

Tudja ugyan öröktől fogva a Mindentudó, hogy teremtményei közül, melyik fog üdvözülni és melyik elkárhozni, de ezt nem a maga, hanem a mi akaratunktól teszi függővé! Mert Isten, mint az Irás hangsúlyozza, mindenkit szeret és senkit sem gyűlöl! Legnagyobb isteni ajándékát: a szabad akaratot annyira komolyan veszi, hogy szabad akaratunk ellenére senkit sem fog üdvözíteni, de elkárhoztatni sem! Szabad akaratunk gyarlóságát jól ismerjük s nem tagadjuk, hogy a jó megtévesztő látszata alatt sokszor a rosszat követi korlátoltságból, vagy ami még rosszabb: szenvedélyeitől űzve, de az emberek fölött való ítéletet Isten magának tartotta fenn s nekünk megparancsolta: «Ne ítéljetelek, hogy ne ítéltessetek!» S a szabad akarat isteni ajándéka oly nagy s Isten olyan komolyan veszi, hogy bár tudja a kárhozotról, vissza fog élni vele, mégis megteremti, mert akaratára ellenére senkit sem üdvözíthet, amint senkit el nem kárhoztathat! Az élet Tőle függ, de a jó élet, vagy a rossz élet: mitőlünk!

Ám nem feladatunk a predestináció szédítő mélységeibe még jobban behatolni. Ezt a gyötrő titkot csak érinteni akartuk a Szűzanyával kapcsolatban. Miben is áll tehát az ő predestinációja?

*

Nem kell vad pesszimistának lennünk ahhoz, hogy minden igéző szépségét és káprázatos örömeit feledve, ne túlsötétnek s érthetetlenül borzalmasnak találjuk sokszor a világot! «Amíg csak két ember lesz a földön, nemcsak halálosan szeretni, hanem halálosan gyűlölni is tudja egymást. Hihetetlen históriáktól hemzsegnek az emberiség történetének írott és íratlan lapjai. Sokszor milyen hitvány, milyen gonosz, milyen aljas tud lenni a «teremtés koronája!» Milyen könnyen, milyen kéjjel és alattomosan és kegyetlenül tudja tönkretenni egyik ember a másikat s szívtelenül és lelki-

ismeretlenül tudja eltiporni, minél védtelenebb és szánandóbb az! Hogy ért azután a két-színűséghez, milyen gyalázatosan szemforgató és képmutató tud lenni s mint bújtatja kegyes köntösbe álnokságát! Hogy remeg az undortól a föld s mint szörnyed el, látva a hazugságnak azt a mérhetetlen tengerét, mely ősidők óta csak egyre árad és dagad s hogy fojtogatja undok karmaival millió és millió áldozatát a pletyka! Micsoda diadalmenetet tart a világban a kaján irigység, a hiúság, a gőg s a gőzölgő bosszú! S a bujaság rothadt mocsarában, mint fetrengenek egész nemzedékek! S hogy hördül az égre az a rengeteg igazságtalanság, mely az örök Igazságot is keresztre merte feszíteni!

Ime, az Ember! — kiáltotta egy hang az első Nagypénteken az ordító csöcseléknek s a legtisztább, legjobb, legnemesebb, legistenibb Emberre mutatott, Aki összeköpött arccal, véresre korbácsolva, csapzott hajjal, gúnykoronával fején, piros-rongyokba öltöztetve, nádszál-jogarral kezében állt előttük. Ime, ezt tette a történelmi ember az Istenemberrel, Aki meg akarta váltani a rossztól s a jóra adott örök példát neki. S a kicsúfolt eltasztított, megvetett Jósággal voltaképp maga határtalan gonoszságát leplezte le az ember... Ime, az ember!

Rettegve pillantunk magunkba: bizony minden gázságra képesek vagyunk, ami csak elképzelhető, de még ha elképzelhetetlen is! Vagy nem dühöngenek bennünk is sokszor minden gátat átszakítva a lihegő szenvedélyek? Nem aláz-e meg sokszor gyöngeségünk a rosszal szemben s állhatatlanságunk a jóban? S milyen következetlenek vagyunk: ma más a meggyőződésünk, mint tegnap s gyakran másképp cselekszünk, mint beszélünk! Nem vagyunk igazságosak embertársainkhoz sem, kíméletlenebbül ítéljük meg őket, mint magunkat; különbséget teszünk köztük rokonszenv és ellenszenv alapján, az egyiknek mindent elnézünk, a másikkal semmit! Csoda-e aztán, ha véresre sebzi és marja szívünket az élet, ha halálosan üresnek, céltalannak, értelmetlennek, nyomorúságosnak érezzük, ha teljesen magunkra maradunk? S jaj, a lélek kínjai, fekélyei elviselhetlenebbül tudnak fájni minden testi gyötrelmennél! S így a boldogságot szomjazva olthatatlanul, kétségbeesetten boldogtalanok tudunk lenni!

De hát ilyenek gondolta Isten az embert? Vagy mi rontottuk el az isteni gondolatokat? Ősidőktől fogva gyötri ez a kérdés az emberiséget. Ősidőktől fogva zokog az elvesztett paradicsomról szóló ének. Ahol még boldogan élt az első emberpár. De ahonnan vétkek miatt örökre kiűzte őket a lángoló pallos haragvó angyala. Azóta bolyongunk a világ vigasztalan pusztaságában, számkivetésünk helyén, «a könnyek völgyében». Azóta vezeklünk boldogtalanul az első vétkekért, melyet a vétkek milliárdjai követnek napról-napra...

Csak a Boldogasszonyról zengi a Szeplőtelen Fogantatás zsolozsmája, hogy «egészen szép és szeplő nincsen Benne :» az ősbűnnek árnyéka sem csúfítja el eredeti szépségét; egészen olyan, amilyennek Isten gondolta az embert, bűnt nem ismer; «ruhája hófehér :» a kegyelem tiszta köntösét nem sározta be soha sáros földi utakon... És ez az ő páratlan predesztinációja! Ő az egyetlen a földi asszonyok között, Aki büntelen! «Negatív tekintetben távol

Mária.

van tőle minden, ami elszegényít, elnyomorít lelket s ezt jelezzük azzal, hogy «büntelen»; de ez csak fényes árnyéka a gazdag valóságnak, csak pereme az örvénynek; pozitív értelemben a büntelenség az élet, a lélek tartalmára mutat, az egészséges, napsugaras, virágzó, isteni lelkületre, mely tükrözik arcán, kivillan szeméből, fölépül alakjában; mint aranyos fény veszi körül fejét s mint frissesség, báj és kellem zománcozza egyéniségét. Ő, szent Szűz, szépségedbe, mint keretbe foglalta magát a megtestesült Isten!» (Prohászka.) S a zsolozsma boldogan magasztalja: «Te dicsősége, öröme, büszkesége népünknek»: magyaroknak egyetlen Királynéja: «Áldott vagy Te minden földi asszony között,» égi Asszony, (Ant. ad. Vesp.), páratlan, szeplőtelen Nagyasszony!

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.